

ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ СВИНАРСТВА

© 2015 ГОНЧАР Т. І.

УДК 338.512:585

Гончар Т. І. Ефективне управління витратами виробництва продукції свинарства

Мета статті полягає у розробці практичних рекомендацій щодо запровадження на підприємствах з виробництва продукції свинарства організаційно-економічних засад ефективного управління витратами. Останні визначено як динамічну сукупність систем, методів, моделей, прийомів розрахунку, які використовуються з метою регулювання рівня витрат протягом різних періодів життєвого циклу функціонування суб'єкта господарювання, визначення прибутку від основної діяльності, прийняття управлінських рішень щодо встановлення моменту та ціни реалізації, збільшення або зниження обсягів виробництва, оновлення продукції, контролю та регулювання загального обсягу витрат. У результаті дослідження конкретизовано послідовність використання на підприємствах з виробництва продукції свинарства комплексу елементів системи Total Cost Management. Обґрунтовано доцільність та детально описано послідовність застосування на підприємствах технологій управління витратами «target costing» і «kaizen costing». Описано особливості управління процесом мінімізації виробничих витрат у випадку складання планів виробництва продукції свинарства за конкретними замовленнями. Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є включення перелічених методів управління витратами до стратегічної маркетингової стратегії діяльності підприємства з виробництва продукції свинарства, запровадження на них всеосяжної системи управління витратами протягом зміни етапів життєвого циклу діяльності, що включає до свого складу нормативний облік витрат, бенчмаркінг, standard costing, аналіз ланцюжка цінності, управління за центрами відповідальності, стратегічне управління витратами, стратегічний та оперативний контролінг.

Ключові слова: виробництво продукції свинарства, собівартість продукції, управління витратами.

Рис.: 5. **Бібл.:** 11.

Гончар Тетяна Іванівна – старший науковий співробітник відділу продуктивності, Кіровоградський науково-дослідний центр продуктивності агропромислового комплексу (вул. Дворцова, 64/53, Кіровоград, 25006, Україна)

E-mail: goncharti1807@rambler.ru

УДК 338.512:585

UDC 338.512:585

Гончар Т. И. Эффективное управление затратами производства продукции свиноводства

Gonchar T. I. Effective Cost Management of Swine Breeding Production

Цель статьи заключается в разработке практических рекомендаций по внедрению на предприятиях по производству продукции свиноводства организационно-экономических основ эффективного управления затратами. Последние определены как динамическая совокупность систем, методов, моделей, приемов расчета, которые используются для регулирования уровня расходов в течение различных периодов жизненного цикла функционирования субъекта хозяйствования, определения прибыли от основной деятельности, принятия управленческих решений по установлению момента и цены реализации, увеличения или снижения объемов производства, обновления продукции, контроля и регулирования общего объема расходов. В результате исследования конкретизована последовательность использования на предприятиях по производству продукции свиноводства комплекса элементов системы Total Cost Management. Обоснована целесообразность и подробно описана последовательность применения на предприятиях технологий управления затратами «target costing» и «kaizen costing». Описаны особенности управления процессом минимизации производственных затрат в случае составления планов производства продукции свиноводства по конкретным заказам. Перспективами дальнейших исследований в данном направлении являются включение перечисленных методов управления затратами в стратегическую маркетинговую стратегию деятельности предприятия по производству продукции свиноводства, внедрение на них всеобъемлющей системы управления затратами в течение смены этапов жизненного цикла деятельности, что включает нормативный учет затрат, бенчмаркинг, standard costing, анализ цепочки ценности, управление по центрам ответственности, стратегическое управление затратами, стратегический и оперативный контроллинг.

The article is aimed to develop practical recommendations for implementation in the enterprises for producing the swine breeding production organizational-economic foundations of effective cost management. The latter are defined as a dynamic totality of systems, methods, models, calculation techniques, which are used to regulate the costs level during the different periods of life cycle of a business entity, determine the profit from operations, managerial decisions as to sales time and price, increase or decrease in volumes of production, product updates, monitoring and controlling the total cost volume. The study results specified the sequence of use in enterprises for producing the swine breeding production of the complex of elements of Total Cost Management system. The expediency has been substantiated and the consistency in applying the cost management technology of «target costing» and «kaizen costing» in the enterprises has been detailed. Features of management of the minimizing production costs process when generating plans for producing the swine breeding production on specific orders have been described. Prospects for further research in this area will be inclusion of the above methods of cost management in the strategic marketing strategy of enterprise's activity, related to swine breeding production, introduction of a comprehensive system of cost management during change of the activity life cycles, including the standard costing, benchmarking, analyzing the chain of value, management by the responsibility centers, strategic cost management, strategic and operational controlling.

Key words: swine breeding production, cost of production, cost management.

Pic.: 5. **Bibl.:** 11.

Ключевые слова: производство продукции свиноводства, себестоимость продукции, управление затратами.

Рис.: 5. **Библ.:** 11.

Гончар Татьяна Ивановна – старший научный сотрудник отдела производительности, Кіровоградський науково-дослідницький центр продуктивності агропромислового комплексу (вул. Дворцова, 64/53, Кіровоград, 25006, Україна)

E-mail: goncharti1807@rambler.ru

Gonchar Tatiana I. – Senior Research Fellow of the Department of performance, Kirovohrad Research Center Performance of Agriculture (vul. Dvorts-ova, 64/53, Kirovograd, 25006, Ukraine)

E-mail: goncharti1807@rambler.ru

Потреба у послідовному продовженні, всебічному поглибленні та поширенні на всі сфери виробничої діяльності ринкових засад господарювання вимагає докорінного переосмислення теоретичних основ і запровадження дієвих прийомів ефективного управління сукупними витратами у аграрному секторі економіки. Це означає необхідність запровадження системи ефективного контролю за процесами цільового формування та зниження на постійній основі витрат виробництва, розробки прийомів та методів цілеспрямованого оперативного впливу на параметри технологічних процесів основних виробничих галузей сільського господарства, у тому числі, пов'язаних з вирощуванням продукції тваринництва. Особливо актуально та гостро постали проблеми подолання неконтрольованого зростання сукупних витрат на виробництво продукції свинарства, відсутності алгоритмів діяльності менеджерів у частині прийняття ефективних рішень щодо їх обґрунтованого скорочення, мобілізації внутрішніх резервів формування необхідних коштів на запровадження новітніх технологій.

Сьогодні стан виробництва у цій галузі діяльності потребує невідкладного вирішення значного переліку пов'язаних проблем в інтересах як виробників сільськогосподарської продукції, так і її споживачів. При цьому головною умовою успішного функціонування й розвитку напрямку господарювання є активне використання системи адекватних, за масштабом прийомів та засобів розв'язання, довгострокових та оперативних управлінських рішень, а також ключових організаційно-економічних засад заощадливого управління витратами підприємствах з виробництва продукції свинарства.

Суттєвий внесок у методологію та теоретичну базу моделювання процесів формування виробничих витрат у сфері сільськогосподарського виробництва внесли окремі положення наукових праць В. Андрійчука [1], М. Пархомця [2], Г. Фанделя [3], О. Шпичака [4], Ю. Цалка [5], В. Месель-Веселяка [6] та ін.

Згідно з обґрунтованими в цих працях підходами сучасна практика управління витратами на сільськогосподарських підприємствах з виробництва продукції свинарства передбачає реалізацію набору стандартних функцій, що притаманні процесу загального менеджменту діяльності економічного об'єкта, тобто розробку (прийняття) і реалізацію управлінського рішення, що завершується обов'язковою процедурою змістовного контролю його виконання.

Для реалізації цілей управління витратами на практиці здійснюється їх групування за двома ознаками:

- ✦ економічними елементами [7];
- ✦ калькуляційними статтями (рис. 1).

Групування за першою ознакою здійснюється для складання кошторису по підприємству в цілому, його окремих підрозділів, інших об'єктів управління витратами; за другою – з метою виділення витрат, які напряму пов'язані з місцем їх здійснення, виробництвом конкретних видів продукції, прямо або непрямо відносяться на їх собівартість, а також забезпечують визначення її технологічної, цехової, виробничої, повної сум.

Планування, як ключова функція декларованого процесу управління, передбачає цільове виявлення складу витрат та їх кількісне оцінювання (рис. 2).

Для досягнення мети планування витрат на виробництво продукції свинарства у ході розрахунку загальної

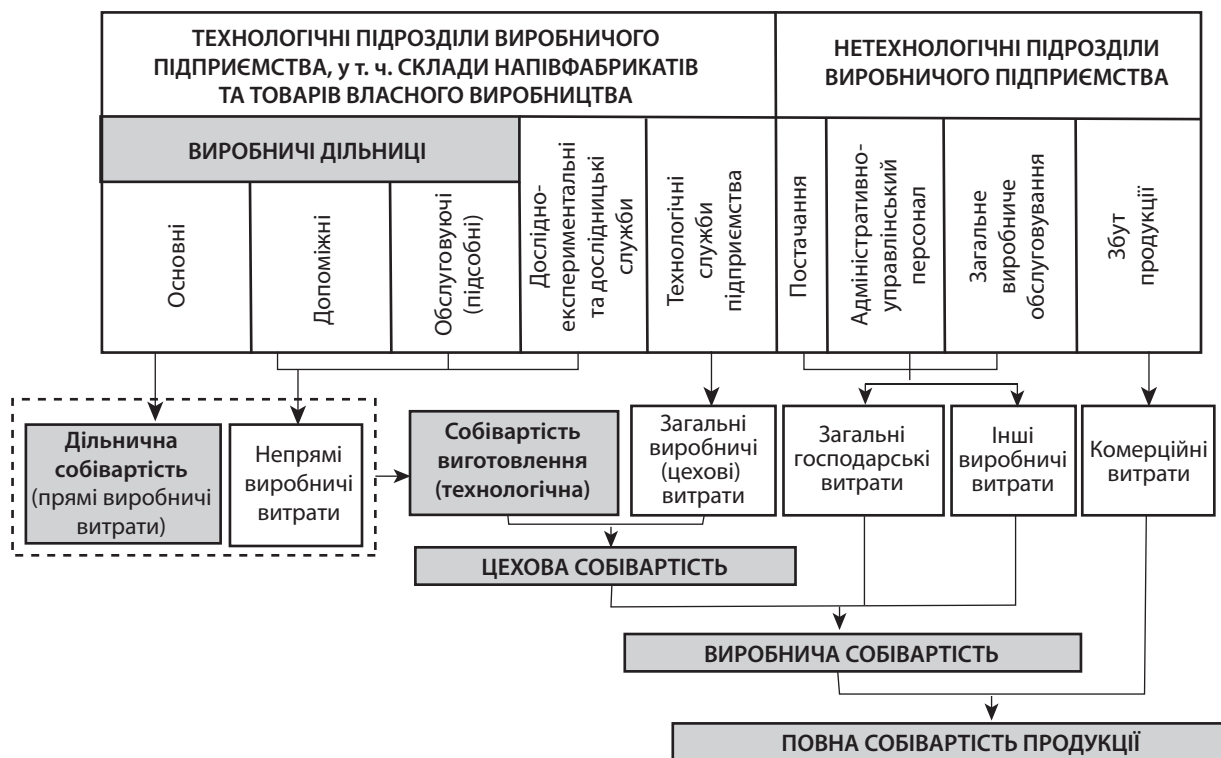

Рис. 1. Загальна схема класифікації витрат за місцем їх виникнення

Джерело: узагальнено автором на основі [1, 2, 3, 5, 7].

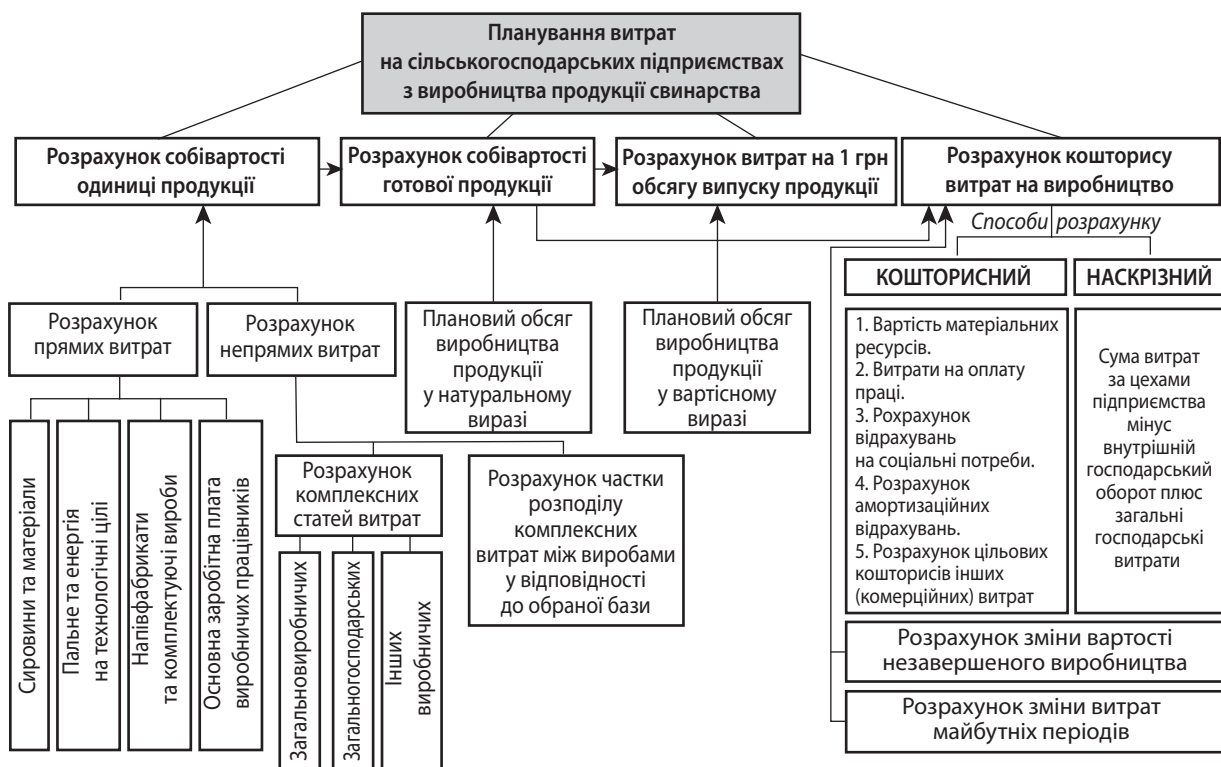

Рис. 2. Визначення витрат у ході поточного планування як елемент декларованого управління їх обсягами на підприємствах з виробництва продукції свинарства

Джерело: авторська розробка.

вартості ресурсів, визначення загального обсягу витрат, обчислення собівартості виробництва кожного виду продукції проводяться технологічно обґрунтовані розрахунки: нормативних параметрів формування обсягу кінцевої продукції вирощування стада свиней; річного обороту стада з метою визначення середнього річного поголів'я та кормоднів формування кінцевої продукції виробництва; загальної маси, валового та товарного приросту живої маси стада свиней; планової собівартості центнеру приросту і центнеру живої маси свиней [8].

У цілому, масив інформації про класифікацію витрат на підприємстві з виробництва продукції свинарства можна використовувати за трьома напрямками:

- ✦ про основні (прямі) та виробничі накладні (непрямі) – для оцінювання рівня витрат протягом періоду діяльності, а також визначення прибутку;
- ✦ про перемінні та постійні – для прийняття управлінських рішень у різних сферах діяльності підприємства;
- ✦ про характер розподілу між окремими дільницями виробництва (центрами витрат та відповідальності) – для контролю та регулювання.

Отже, сучасні теоретичні та практичні підходи до класифікації окремих видів витрат на виробництво продукції свинарства на сільськогосподарських підприємствах дозволяють здійснити практичне розмежування їх сум за різними ознаками. Найбільш цінним для управління витратами є їх поділ на регульовані та нерегульовані керівниками певного рівня.

Застосування різних систем управління витратами – їх валовими або маржинальними розмірами,

методів управління – на основі фактичних і планових або нормативних і бюджетних витрат, моделей внутрішньогосподарського управління виробничими підрозділами – на основі внутрішньої оренди, внутрішнього господарського розрахунку, нормативних або бюджетних витрат – повинні сприяти єдиній меті – скороченню їх обсягу (*cost/expensereduction*) на здійснення сукупності бізнес-процесів підприємства.

Метою статті є розробка практичних рекомендацій щодо запровадження на підприємствах з виробництва продукції свинарства організаційно-економічних засад ефективного управління витратами. Останні представляють собою динамічну сукупність систем, методів, моделей, прийомів розрахунку, які використовуються з метою регулювання рівня витрат протягом різних періодів життєвого циклу функціонування суб'єкта господарювання, визначення прибутку від основної діяльності, прийняття управлінських рішень щодо встановлення моменту та ціни реалізації, збільшення або зниження обсягів виробництва, оновлення продукції, контролю та регулювання загального обсягу витрат.

Єдність методів управління витратами, що застосовуються на різних рівнях господарювання, забезпечується в рамках запровадження загальної системи управління ними (*Total Cost Management (TCM)*). Призначення TCM полягає у здійсненні управління всіма ресурсами та видами діяльності, котрі ці ресурси споживають, на різних рівнях діяльності в ході реалізації всього комплексу функцій менеджменту. Головною компонентою системи TCM є особливий метод

обліку витрат – калькулювання на основі діяльності – (*Activity Based Costing (ABC)*).

Використання сучасного арсеналу управлінських технологій менеджменту виробничих витрат має за мету забезпечити керівникам підприємства можливість не лише здійснювати періодичний послідовний та поточний контроль собівартості продукції, але, що більш важливо, постійно зменшувати її розмір засобами активного управлінського впливу.

Кінцеві мотиви здійснення управлінського впливу, окремі елементи системи та конфігурація цілісної концепції управління витратами підприємств з виробництва продукції свинарства логічно витікають з обставин та особливостей, а також чіткої послідовності зміни фаз діяльності протягом тривалості життєвого циклу функціонування виробничого підприємства. Запровадження комплексного підходу обумовлено тим, що він найбільш повною мірою відповідає вимогам максимального заощадження коштів на виробництво продукції на усіх стадіях функціонування спеціалізованого підприємства – від придбання обладнання, його установки, продуктивної експлуатації, технічного обслуговування, формування остаточної вартості по завершенню періоду виробничого використання або кінцевої ліквідації бізнесу.

Головною метою контролю є скорочення витрат на здійснення послідовності бізнес-процесів підприємства. Досягнення успіху на цьому шляху є можливим лише в підсумку реалізації варіативного комплексу технологічних заходів, що здійснюються у всіх без виключення сегментах діяльності підприємства з промислового виробництва продукції свинарства – постачання сировини, здійснення прямих матеріальних витрат, загальне управління та адміністрування, технічне обслуговування та ремонт обладнання, упакування та вантаження готової продукції, установка обладнання та проведення капітальних робіт, організація науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, розвиток виробничих інформаційних технологій, розробка дизайну нової продукції підприємства засобами мережі Інтернет, витрати на здійснення продажів, маркетингових та рекламних заходів.

Для визначення внеску кожного окремого продукту в загальний прибуток підприємства, який базується на послідовності розрахунків окремих стадій формування його собівартості, традиційно приймається рішення про послідовність розподілу сукупних непрямих витрат діяльності між ними на основі індивідуальних або загальних факторів розподілу.

Відкрита для підприємств можливість широкого запровадження засад управлінського обліку створює усі необхідні підстави для запровадження на них ефективних інструментів прийняття управлінських рішень [9]. Найважливішим з них є операційно орієнтований метод управління сукупними витратами ресурсів, пропорціями їх перенесення на кінцеву продукцію підприємства. Метод виступає серцевиною концепції активного управлінського впливу на перебіг здійснення бізнес-процесів підприємства з промислового виробництва продукції свинарства, адже базується на аналі-

зі та всебічному врахуванні особливостей формування витрат у ході реалізації специфічних для підприємства технологій виробництва кінцевої продукції і відтворення основного стада тварин. Крім того, метод є однією з умов використання ефективних технологій управління витратами «*targetcosting*» та «*kaizencosting*» [10, 11]. Необхідність використання саме цих методів пов'язана з тим, що жоден з традиційних способів калькулювання витрат (*directcosting, standardcosting*) не дозволяє виявити причини їх виникнення, тим більше – скоротити їх розміри. Вони лише фіксують нетипові ситуації, що пов'язані з їх зростанням.

Проведення розрахунку прямої цільової собівартості виробництва продукції за системою «*targetcosting*» у послідовності, що наводиться на *рис. 3*, дає можливість узагальнити дані про особливості системи збуту продукції на підприємстві, витрати і прибуток кожного учасника реалізаційного ланцюжку, систему зберігання продукції у збутовій мережі.

Адаптована нами до специфіки діяльності підприємства з вирощування продукції свинарства система *targetcosting* управління витратами забезпечує успішну підтримку функції планування виробництва, у т. ч. нових продуктів, превентивного контролю витрат та калькулювання цільової собівартості у відповідності до ринкових реалій та цілей функціонування (*рис. 4*).

Логічним продовженням послідовності активного управлінського впливу на формування витрат підприємства з промислового виробництва продукції свинарства є система *kaizencosting* безупинного скорочення повної собівартості продукції із заздалегідь визначеними споживчими якістьми і чітким маркетинговим планом обсягів реалізації.

Прийняття тези про можливість суттєвого, на постійній основі, скорочення витрат на виготовлення продукту передбачає застосування прийомів управління діяльністю підприємства з використанням поняття «ланцюга формування цінності» як результату здійснення сукупності бізнес-процесів підприємства (*рис. 5*).

У подальшому ця концепція використовується для запровадження системи операційноорієнтованого методу управління собівартістю. Вона, у свою чергу, забезпечує: визначення і проведення загального аналізу собівартості бізнес-процесів на підприємстві (виробництво, маркетинг, продажі, доставці, технічна підтримка, надання послуг, обслуговування клієнтів, забезпечення якості); проведення функціонального аналізу, що пов'язаний зі встановленням і обґрунтуванням функцій, які виконуються структурними підрозділами підприємства, з метою забезпечення випуску продукції, наданням послуг високої якості; визначення та проведення аналізу основних, додаткових та зайвих функцій структурних підрозділів підприємства; проведення порівняльного аналізу альтернативних варіантів зниження витрат на стадіях виробництва, збуту та управління за рахунок впорядкування функцій структурних підрозділів підприємства; здійснення аналізу інтегрованого поліпшення підсумків діяльності підприємства.

Рис. 3. Формування цільової собівартості виробництва продукції

Джерело: авторська розробка.

Запропонована послідовність реалізації практичних прийомів *targetcosting* і *kaizencosting* комплексного управління витратами в подальшому використовується для складання системи бюджетів розрізної діяльності центрів формування маржі прибутку та системи бюджетного заощадливого управління підприємством з промислового виробництва продукції свинарства в цілому.

Таким чином, процедури встановлення обсягу витрат праці та матеріалів у ході розрахунку технологічно обумовлених параметрів формування цільового обсягу кінцевої продукції виробництва продукції свинарства, що погоджено з розрахунками її цільової собівартості, покладаються, як активний елемент, до послідовності формування системи бюджетів виробничого підприємства, яка реалізується у процесі запровадження на ньому інструментарію *ABB (Activity Based Budgeting)*. Система *ABB* дає можливість поєднати

ефективні стратегії: управління бізнесом шляхом запровадження збалансованої системи оцінних показників рівня забезпечення запитів та потреб кінцевих споживачів продукції і використання операційно орієнтованої системи управління витратами підприємства з виробництва продукції свинарства. Одночасне застосування цих інструментів управління дозволяє підприємствам правильно структурувати бюджет, застосовувати оцінні показники ефективності, бази розподілу витрат між видами діяльності і групами продукції, що забезпечує формування оптимального розміру виробничих витрат.

ВИСНОВКИ

Запровадження організаційно-економічних засад управління витратами дозволяє ефективно застосовувати на підприємств з виробництва продукції свинарства сукупність науково обґрунтованих систем, методів, моделей, прийомів їх контролю та регулювання.

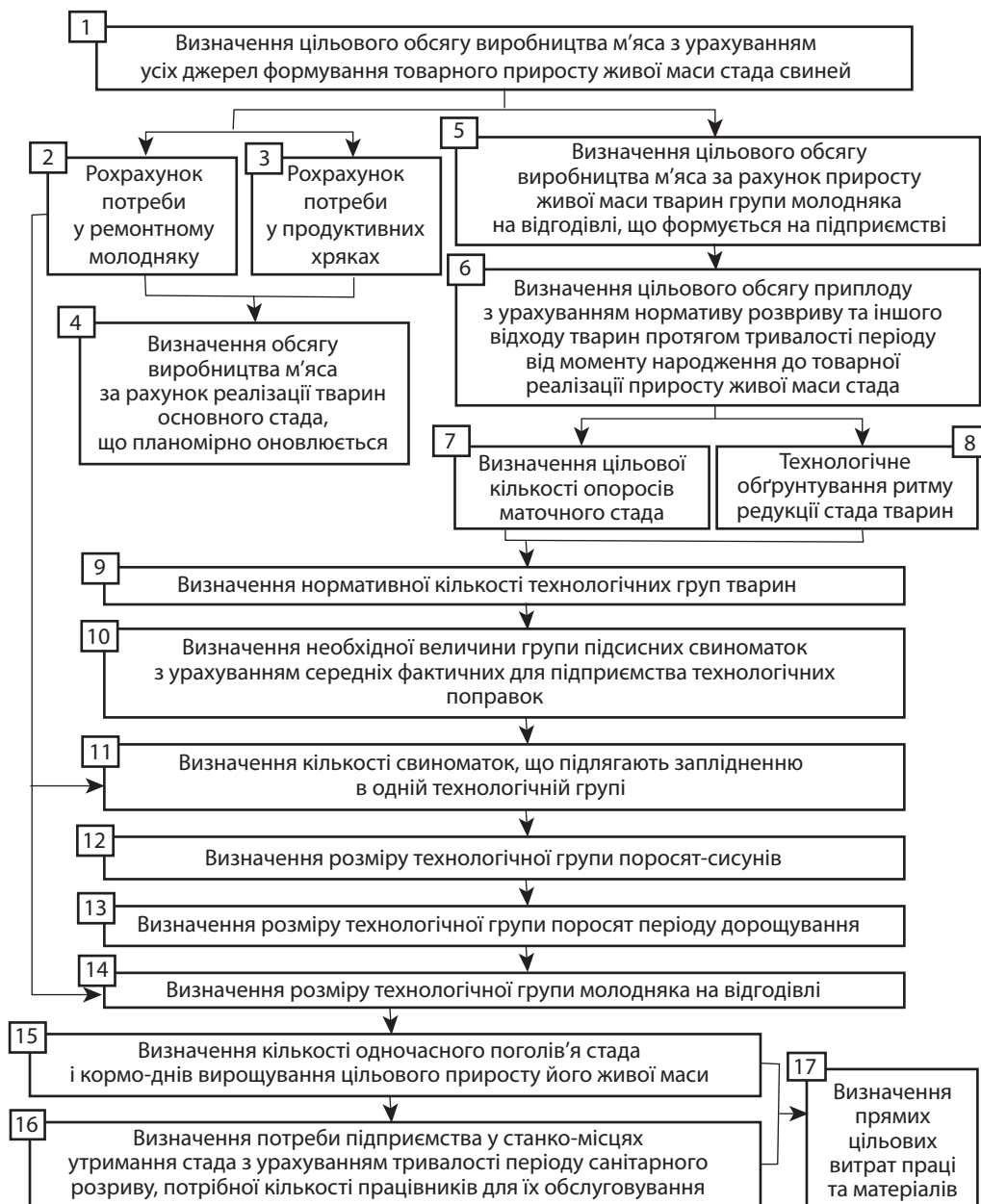

Рис. 4. Розрахунок цільового обсягу виробництва продукції свинарства

Джерело: авторська розробка.

Три основні типи організації процесів з виробництва продукції свинарства – за повним циклом вирощування (від організації опоросу свиноматок до здавання тварин на забій), від моменту опоросу до досягнення тваринами ваги 12–24 кг, від моменту досягнення тваринами ваги 12–24 кг і до моменту набуття ними маркетингових кондицій – здійснюються за чіткою послідовністю операцій, що всебічно обґрунтовані як за технологічними, так і за економічними параметрами діяльності. Застосування перелічених типів організації процесів виробництва дозволяє досягати суттєвого заощадження коштів:

- ✦ у першому випадку – за рахунок найбільш повного використання потенціалу ринку, що має тривалий термін реалізації, високого ступеня гнучкості, використання невеликої кількості свиноматок, що дозволяє уникнути пікових фаз

отримання приплоду тварин, стабільних обсягів використання праці та капіталу;

- ✦ у другому випадку – за рахунок економії коштів оборотного капіталу, витрат на забезпечення кормами та утилізацію гною, швидкого досягнення ефекту від збільшення кількості свиноматок та зростання виходу від них поросят;
- ✦ у третьому випадку – за рахунок економії накладних витрат, низьких питомих витрат праці, мінімізації довгострокових вкладень, широкого застосування кормів власного виробництва, відсутності потреби у вкладанні коштів на поповнення необхідної кількості племінних тварин, досягнення додаткових вигід від реалізації гною.

Водночас, усі перелічені системи мають недоліки, на подолання наслідків яких слід зосередити увагу менеджерам підприємств з виробництва продукції свинар-

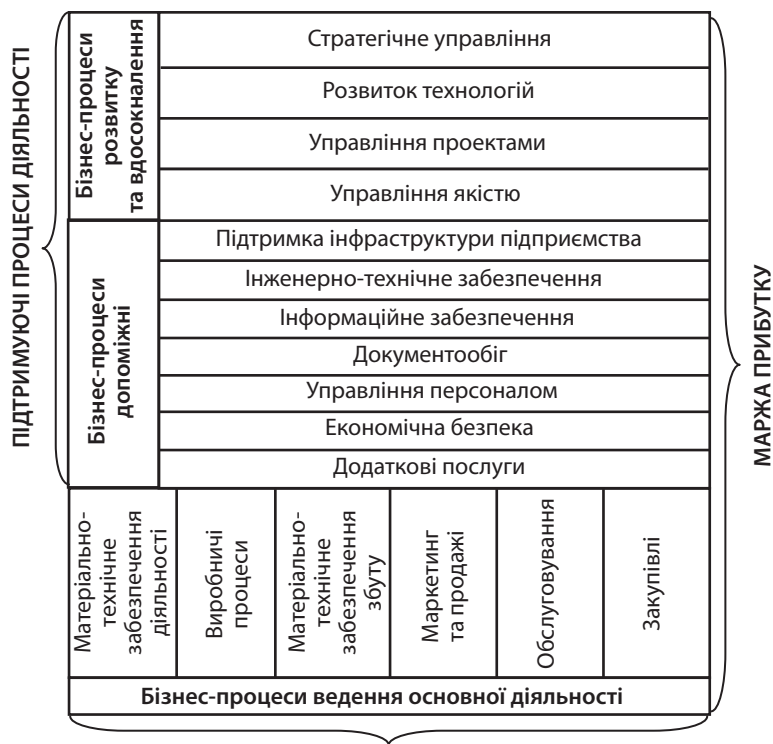

Рис. 5. «Ланцюг формування цінності» виробничого підприємства

Джерело: авторська розробка.

ства: у першому випадку – залучення значних за обсягами довгострокових зобов'язань; у другому – надзвичайно висока залежність виробників, особливо з невеликими розмірами стада, від значних коливань кон'юнктури ринку молочних поросят; у третьому – значні ризики використання різних джерел поповнення стада тварин, забезпечення належного стану їхнього здоров'я, придатності для подальшого вирощування.

Досягнення суттєвого економічного ефекту від використання альтернативних технологій управління витратами передбачає наявність чіткої маркетингової стратегії діяльності підприємств ще до початку власне процесу виробництва. Повноцінність маркетингової стратегії виробничої діяльності забезпечується за рахунок можливості прийняття та реалізації управлінських рішень на всіх стадіях процесу виробництва кінцевої продукції, заощадження коштів у ході участі в аукціонних торгах тваринами, мінімізації кількості посередників продажу, значної кількості виконавців допоміжних та обслуговуючих процесів на засадах аутсорсингу тощо.

Значною мірою рівень ефективності застосування конкретної системи виробництва продукції свинарства обумовлюється притаманним їм співвідношенням натуральних чинників здійснення технологічних процесів – масою та вартістю кормів, кількістю годин праці, витратами води, обсягами фракцій гною. Суттєво впливає на рівень ефективності господарювання також спосіб годування тварин.

Кількісне порівняння умов та наслідків використання конкретної технології вирощування тварин здійснюється у ході складання проектів виробничих бюджетів. Застосування бюджетного підходу забезпечує можливість врахування всієї сукупності надходжень кінцевої

продукції, витрат коштів (постійних та перемінних), що пов'язуються або не пов'язуються з обсягами виробництва (у випадку реалізації системи аналізу взаємозв'язків між масштабами виробництва, витратами та прибутками), розрахунок маржинального та чистого прибутку, точок покриття перемінних витрат, обсягу реалізації, що дозволяє досягти рівня незбиткової діяльності.

Застосування бюджетного підходу передбачає виокремлення окремих центрів фінансової відповідальності сільськогосподарських підприємств з виробництва продукції свинарства. Це дозволяє деталізувати процедури змістовного економічного аналізу не лише окремих центрів виробничої діяльності, але й підприємства у цілому.

Особливо наочно можливість активного впливу на процес мінімізації виробничих витрат проявляється у випадку складання планів виробництва продукції свинарства за конкретними замовленнями. Окрім очевидного вирівнювання потоку діяльності в часі, розробка виробничого розкладу на основі оцінювання кількості свиноматок, технологічних груп, кількості кнурів дозволяє, з одного боку, максимально повно використовувати наявні виробничі ресурси, з іншого – запобігти появи надлишків виробництва та їх надмірного накопичення у підрозділах підприємства. Перевагами планування виробництва на замовлення є також можливість: встановлення конкретних термінів очищення та дезінфекції виробничих технологічних приміщень, систематизації процедур по забезпеченню належного рівня здоров'я стада; встановлення пікових періодів використання праці фахівців; встановлення чітких термінів придбання ремонтних свинок і кнурів; управління процеду-

рами використання кнурів (до, під час і після розмноження); управління процедурами використання свиноматок та ремонтних свинок (до і під час спарювання, протягом періоду вагітності); розвивати маркетингові стратегії та визначати грошові потоки діяльності; здійснювати оцінювання потреб розширення або скорочення діяльності у режимі реального часу; забезпечити кращий догляд за свиноматками та усіма групами тварин протягом періоду опоросу та фази лактації. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств : підручник. – 2-е вид., доп. і перероб. / В. Г. Андрійчук. – К. : КНЕУ, 2002. – 624 с.
2. Пархомець М. К. Економічний механізм розвитку молокопродуктового підкомплексу АПК Західного регіону України / М. К. Пархомець. – Тернопіль : Економічна думка, Ерудит, 2001. – 328 с.
3. Фандель Г. Теорія виробництва і витрат / Г. Фандель / Пер. з нім. під кер. і наук. ред. М. Г. Грецака. – К. : Таксон, 2000. – 520 с.
4. Ціни, витрати, прибутки агровиробництва та інфраструктура продовольчих ринків України За ред. О. М. Шпичака. – К. : ІАЕ УААН, 2000. – 585 с.
5. Цал-Цалко Ю. С. Витрати підприємства : навч. посібник / Ю. С. Цал-Цалко. – К. : ЦУЛ, 2002. – 656 с.
6. Месель-Веселяк В. Я. Розвиток м'ясопродуктового підкомплексу України / В. Я. Месель-Веселяк, О. В. Мазуренко. – К. : ННЦ ІАЕ, 2004. – 198 с.
7. Наказ Міністерства фінансів України № 318 від 31.12.1999 р. «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>
8. Малаховський Ю. В. Нові підходи до моделювання витрат на виробництво продукції тваринництва в регіоні / Ю. В. Малаховський, Т. І. Гончар, Л. С. Осадча-Фіц // Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. – Черкаси, 2014. – № 2(17). – 213 с. – С. 163 – 174.
9. Наказ Міністерства фінансів України від 27 червня 2013 року № 635 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish>
10. Activity-Based Costing (ABC): In recent years, ABC has lost ground in the metric wars. But it may be set for resurgence / By David M. Katz [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.cfo.com/printable/article.cfm/3007694>
11. Clifton, M. (2004). Target Costing; Market-Driven Product Design / M. B. Clifton, H. M. B Bird, R. E. Albano & W. P. Townsend / Marcel Dekker, Inc.

Науковий керівник – Малаховський Ю. В., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки праці та менеджменту, Кіровоградський національний технічний університет

REFERENCES

- Andriiuchuk, V. H. *Ekonomika ahrarnykh pidpriemstv* [The economy of agricultural enterprises]. Kyiv: KNEU, 2002.
- “Activity-Based Costing (ABC): In recent years, ABC has lost ground in the metric wars. But it may be set for resurgence”. <http://www.cfo.com/printable/article.cfm/3007694>

Clifton, M. B. *Target Costing; Market-Driven Product Design*: Marcel Dekker, Inc., 2004.

Fandel, H. *Teoriia vyrobnytstva i vytrat* [The theory of production and costs]. Kyiv: Takson, 2000.

[Legal Act of Ukraine] (1999). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>

[Legal Act of Ukraine] (2013). <http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish>

Malakhovskiy, Yu. V., Honchar, T. I., and Osadcha-Fits, L. S. “Novi pidkhody do modeliuvannya vytrat na vyrobnytstvo produktsii tvarynnytstva v rehioni” [New approaches to modeling the production costs of livestock in the region]. *Visnyk Skhidnoievropeiskoho universytetu ekonomiky i menedzhmentu*, no. 2 (17) (2014): 163-174.

Mesul-Veseliak, V. Ya., and Mazurenko, O. V. *Rozvytok m'iaso-produktovoho pidkompleksu Ukrainy* [Development of meat products subcomplex Ukraine]. Kyiv: NNTs ІАЕ, 2004.

Parkhomets, M. K. *Ekonomichnyi mekhanizm rozvytku moloko-produktovoho pidkompleksu APK Zakhidnoho rehionu Ukrainy* [Economic development mechanism of milk subcomplex AIC Western Ukraine]. Ternopil: Ekonomichna dumka; Erudyt, 2001.

Tsal-Tsalko, Yu. S. *Vytraty pidpriemstva* [Costs]. Kyiv: TsUL, 2002.

Tsiny, vytraty, prybutky ahrovyrobnytstva ta infrastruktura prodovolchyykh rynkiv Ukrainy [Prices, costs, profits, agricultural production and food markets infrastructure Ukraine]. Kyiv: ІАЕ УААН, 2000.